

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ THẢO

**ĐÁNH GIÁ NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ
CỦA HỌC SINH TRONG DẠY HỌC CHƯƠNG
"KHÚC XẠ ÁNH SÁNG", VẬT LÝ 11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2015

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ THẢO

**ĐÁNH GIÁ NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ
CỦA HỌC SINH TRONG DẠY HỌC CHƯƠNG
"KHÚC XẠ ÁNH SÁNG", VẬT LÝ 11**

**Chuyên ngành: Lý luận và phương pháp dạy học bộ môn Vật lí
Mã số: 60.14.01.11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. LÊ THỊ THU HIỀN

THÁI NGUYÊN - 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan công trình đề tài nghiên cứu này là của tôi, do chính tôi viết, nghiên cứu và hoàn thành chưa được công bố ở đâu trên bất kì tạp chí nào.

Thái nguyên, tháng 4 năm 2015

Tác giả

Nguyễn Thị Thảo

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn thạc sĩ, tác giả xin bày tỏ lòng cảm ơn đến Ban giám hiệu; Phòng đào tạo Sau đại học; Ban Chủ nhiệm và quý Thầy, Cô giáo khoa Vật lí trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên.

Tác giả xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, quý Thầy, Cô giáo tổ Vật lí, trường THPT Thái Nguyên, Phường Quang trung, TP. Thái Nguyên đã nhiệt tình giúp đỡ, trao đổi và tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình nghiên cứu và thực hiện đề tài.

Đặc biệt, tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc về sự hướng dẫn tận tình chu đáo của TS. Lê Thị Thu Hiền trong suốt thời gian nghiên cứu và thực hiện luận văn .

Cuối cùng, tác giả muốn bày tỏ lòng biết ơn đối với gia đình, người thân, bạn bè đồng nghiệp đã giúp đỡ, động viên tác giả trong quá trình học tập và thực hiện đề tài.

Quảng Ninh, tháng 4 năm 2015

Tác giả

Nguyễn Thị Thảo

MỤC LỤC

Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các chữ viết tắt.....	iv
Danh mục các bảng	v
Danh mục các hình, biểu đồ.....	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Mục đích nghiên cứu.....	2
3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu	2
4. Giả thuyết khoa học	3
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	3
6. Phương pháp nghiên cứu.....	3
7. Đóng góp mới của luận văn	4
8. Cấu trúc của luận văn.....	4
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA ĐÁNH GIÁ NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ CỦA HỌC SINH TRONG DẠY HỌC VẬT LÝ.....	5
1.1. Tổng quan vấn đề nghiên cứu	5
1.2. Kiểm tra đánh giá kết quả học tập của học sinh	7
1.2.1. Một số khái niệm cơ bản	7
1.2.2. Vai trò của kiểm tra đánh giá kết quả học tập trong quá trình dạy học	9
1.2.3. Phương pháp và kỹ thuật kiểm tra đánh giá.....	10
1.2.4. Đánh giá kết quả học tập theo định hướng phát triển năng lực của học sinh .	12
1.3. Hoạt động giải quyết vấn đề trong dạy học vật lí	14
1.3.1. Hoạt động giải quyết vấn đề của học sinh trong dạy học vật lí	14
1.3.2. Vai trò của hoạt động giải quyết vấn đề trong dạy học vật lí.....	14
1.3.3. Quá trình giải quyết vấn đề của học sinh	15
1.3.4. Những hoạt động cơ bản trong dạy học vật lí giúp học sinh bộc lộ năng lực giải quyết vấn đề.....	17

1.4. Đánh giá năng lực giải quyết vấn đề trong dạy học Vật lí.....	20
1.4.1. Khái niệm về đánh giá năng lực giải quyết vấn đề của học sinh	20
1.4.2. Kết quả đầu ra về năng lực giải quyết vấn đề của học sinh	20
1.4.3. Công cụ đánh giá năng lực giải quyết vấn đề	26
1.4.4. Phương pháp đánh giá năng lực giải quyết vấn đề của học sinh.....	27
1.5. Thực trạng đánh giá năng lực giải quyết vấn đề của học sinh trong dạy học vật lí ở trường THPT.....	31
1.5.1. Mục đích khảo sát.....	31
1.5.2. Đối tượng và thời gian khảo sát	31
1.5.3. Nội dung khảo sát.....	31
1.5.4. Phương pháp khảo sát	31
1.5.5. Kết quả khảo sát	32
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	36
Chương 2: ĐÁNH GIÁ NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ CỦA HỌC SINH TRONG DẠY HỌC CHƯƠNG “KHÚC XẠ ÁNH SÁNG”, VẬT LÝ 11	37
2.1. Tổng quan nội dung kiến thức chương "Khúc xạ ánh sáng"	37
2.1.1. Mục tiêu dạy học của chương "Khúc xạ ánh sáng"	37
2.1.2. Nội dung kiến thức chương "Khúc xạ ánh sáng", Vật lí 11	38
2.1.3. Xác định những sai lầm thường gặp của học sinh, những khó khăn trong đánh giá kết quả học tập của học sinh và trong dạy học chương “Khúc xạ ánh sáng”, Vật lí 11	38
2.2. Thiết kế công cụ đánh giá năng lực giải quyết vấn đề của học sinh trong dạy học chương "Khúc xạ ánh sáng"	40
2.2.1. Đánh giá bằng điểm số	41
2.2.2. Đánh giá thông qua sản phẩm học tập của học sinh.....	51
2.2.3. Đánh giá thông qua quan sát	55
2.3. Quy trình đánh giá năng lực giải quyết vấn đề	68
2.3.1. Xác định mục tiêu và đối tượng	68
2.3.2. Lựa chọn phương pháp, công cụ, kĩ thuật đánh giá	69
2.3.3. Thực hiện đánh giá	69

KẾT LUẬN CHƯƠNG 2	71
Chương 3: THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	72
3.1. Mục đích thực nghiệm	72
3.2. Đối tượng và thời gian, địa điểm thực nghiệm sư phạm.....	72
3.2.1. Đối tượng của thực nghiệm sư phạm	72
3.2.2. Thời gian và địa điểm thực nghiệm sư phạm	72
3.3. Phương pháp thực nghiệm	72
3.3.1. Phương pháp điều tra.....	72
3.3.2. Phương pháp quan sát	72
3.3.3. Phương pháp thống kê toán học	72
3.3.4. Phương pháp case - study.....	73
3.3.5. Xây dựng phương thức và tiêu chí đánh giá	73
3.4. Nội dung thực nghiệm sư phạm	74
3.4.1. Tài liệu thực nghiệm sư phạm	74
3.4.2. Nội dung thực nghiệm sư phạm	74
3.4.3. Chọn mẫu thực nghiệm	75
3.5. Kết quả thực nghiệm sư phạm	76
3.5.1. Phân tích định tính.....	76
3.5.2. Phân tích định lượng	83
3.5.3. Kết quả thăm dò giáo viên về bộ công cụ và giáo án đã biên soạn nhằm đánh giá năng lực giải quyết vấn đề của học sinh chương "Khúc xạ ánh sáng"	86
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3	87
KẾT LUẬN	88
TÀI LIỆU THAM KHẢO	89
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

CBQL	Cán bộ quản lí
DH	Dạy học
DHVL	Dạy học vật lí
ĐG	Đánh giá
GD	Giáo dục
GQVĐ	Giải quyết vấn đề
GV	Giáo viên
HS	Học sinh
KQHT	Kết quả học tập
KT	Kiểm tra
KTĐG	Kiểm tra đánh giá
KXAS	Khúc xạ ánh sáng
NL	Năng lực
PP	Phương pháp
PPDH	Phương pháp dạy học
PXTP	Phản xạ toàn phần
TH	Trường hợp
THPT	Trung học phổ thông
TN	Thực nghiệm
TNSP	Thực nghiệm sư phạm
VĐ	Vấn đề

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Kết quả đầu ra về năng lực giải quyết vấn đề của học sinh	20
Bảng 1.2. Khung tiêu chí tham chiếu	26
Bảng 1.3. Thiết kế đề kiểm tra đánh giá năng lực GQVĐ của HS	28
Bảng 1.4. Mẫu báo cáo	29
Bảng 1.5. Phiếu quan sát năng lực của học sinh.....	30
Bảng 1.6. Sổ đánh giá năng lực GQVĐ của HS	31
Bảng 1.7. Kết quả lấy ý kiến về việc GV thực hiện kiểm tra NL GQV	32
Bảng 1.8. Mức độ quan trọng của từng mục đích, mục tiêu của việc đánh giá NL	33
Bảng 1.9. Ý kiến của HS về việc GV tổ chức KT, ĐG kết quả học tập.....	33
Bảng 2.1. Đề kiểm tra trắc nghiệm khách quan.....	41
Bảng 2.2. Đề kiểm tra dạng tự luận	44
Bảng 2.3. Phiếu đánh giá năng lực phân tích và hiểu vấn đề	48
Bảng 2.4. Phiếu đánh giá năng lực phát hiện giải pháp GQVĐ	49
Bảng 2.5. Phiếu đánh giá năng lực vận dụng vào bối cảnh, vấn đề mới	50
Bảng 3.1. Sĩ số và phân bố điểm thi chất lượng đầu học kì 2 của nhóm lớp TN, ĐC (đã làm tròn).....	76
Bảng 3.2. Phiếu quan sát năng lực của học sinh Trần Thị Ánh.....	79
Bảng 3.3. Phiếu quan sát năng lực của học sinh Vương Minh Hiếu	80
Bảng 3.4. Phiếu quan sát năng lực của học sinh Đào Thị Thu Hoài	81
Bảng 3.5. Phiếu quan sát năng lực của học sinh Phan Việt Quân	82
Bảng 3.6. Kết quả đánh giá năng lực GQVĐ của học sinh sau khi TNSP	83
Bảng 3.7. Phân bố điểm của nhóm TN và nhóm ĐC sau khi TNSP	84
Bảng 3.8. Bảng phân phối tần suất lũy tích hội tụ lùi của lớp TN và lớp ĐC sau TNSP ..	85
Bảng 3.9. Kết quả khảo sát ý kiến của GV	86

DANH MỤC CÁC HÌNH, BIỂU ĐỒ

Hình 1.1. Dụng cụ thí nghiệm	19
Hình 1.2. Đường đi của tia sáng qua bản mặt song song	19
Hình 1.3. Ảnh đáy chậu cho bởi lưỡng chất phẳng nước - không khí.....	22
Hình 1.4. Tia sáng gãy khúc tại I.....	25
Hình 2.1. Khúc xạ ánh sáng liên tiếp qua n môi trường	45
Hình 2.2. Ánh sáng mặt trời khúc xạ qua các tầng khí quyển.....	45
Hình 2.3. Đường đi của tia sáng từ điểm S dưới đáy chậu.....	46
Hình 2.4. Đường đi của tia sáng qua tấm thủy tinh	51
Hình 2.5. Bản thể nào để mũi tên trúng con cá.....	52
Hình 2.6. Hòn đá ma	52
Hình 2.7. Ảo ảnh sa mạc.....	53
Hình 2.8. Đường đi của tia sáng qua các lớp không khí trên sa mạc	54
Biểu đồ 3.1. Đa giác về chất lượng học tập của nhóm TN và ĐG	76
Biểu đồ 3.2. Đường tần suất lũy tích hội tụ lùi của lớp TN và lớp ĐC sau khi TNSP.....	85